

освіті, науці, економіці: зб. наук. праць. Вінниця, 2016. Т. 1. С. 145-147.

4. Гріщенко І.В., Балахонова О.В., Бондар І.М. Основні завдання аналізу та оцінки доходів підприємств. *Подільський науковий вісник. Науки: економіка, педагогіка*. 2017. №4. С. 19-23.

5. Дронова А.Ю. Рентабельність як складова оцінки ефективності діяльності торговельних підприємств на ринку нафтопродуктів України. *Економіка промисловості*. 2011. №53. С. 140-146.

6. Лебедева А.М. Методичні аспекти аналізу рентабельності діяльності підприємства. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова*. 2012. Т. 17. Вип. 3-4. С. 29-36.

*Білоус О.В., магістрант 2-го року підготовки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЛАСТИКОВИХ КАРТОК МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКОВИХ СИСТЕМ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF PLASTIC CARD OF INTERNATIONAL CALCULATING SYSTEMS IN THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

Анотація. У статті розглянуто основні фактори впливу на розвиток безготівкових розрахунків за допомогою банківських пластикових карток. Подано хронологічну послідовність впровадження механізмів банківських розрахунків пластиковими картками серед найрозвиненіших банків України. Проведено порівняльний аналіз та перспективи використання пластикових карток, як механізму покращення безготівкових розрахунків у банківському секторі України.

Ключові слова: банк, банківська система, безготівкові розрахунки, платіжна система, платіжна картка.

Abstract. The article considers the main factors influencing the development of cashless payments by means of bank plastic cards. The chronological sequence of introduction of mechanisms of bank settlements by plastic cards among the most developed banks of Ukraine is presented. A comparative analysis and prospects of using plastic cards as a mechanism for improving cashless payments in the banking sector of Ukraine have been conducted.

Keywords: bank, banking system, cashless settlements, payment system, payment card.

Постановка проблеми. В умовах розвитку ринкових відносин в Україні пластикові картки стали одними із найбільших зручних інструментів здійснення безготівкових розрахунків. Одночасно пластикові картки є необхідним атрибутом

світового фінансового ринку.

У країнах із розвинутою ринковою економікою платіжна картка стала лише формою однієї з банківських послуг, які надаються вкладнику, оскільки існує розгалужена інфраструктура безготівкових платежів з розрахунками за допомогою пластикових карток.

На жаль, події 17 серпня 1998 року, економічна криза 2008 року та початок Антитерористичної операції на сході України 2014, дуже пригальмували темпи розвитку карткових проектів в Україні. В Україні процес розвитку ринку пластикових карток почався дещо пізніше.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для більш повного розкриття даної теми в роботі були використані роботи таких авторів: О.В. Васюренка, Р. Коцовської, А. Гальчинського, А.М. Мороза, В. Ричаківської, В.А. Ющенко та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відставання українських банків в сфері розвитку карткового бізнесу викликано рядом об'єктивних причин.

По-перше, європейські банки, порівняно з українськими, мають більший капітал та широкі міжнародні зв'язки, оскільки сформовані ще за існування Радянського Союзу за централізованої й адміністративної системи, коли Україна робила тільки перші кроки до набуття своєї незалежності.

По-друге, завдяки тій же системі в Україні менш розвинута мережа торгівлі та послуг, у тому числі й мережа організацій, що раніше приймали картки за угодами з «Інтуристом».

По-третє, економіка України більшою мірою постраждала в процесі розпаду колишнього Союзу. Окремо слід згадати про гіперінфляцію в 1992-1994 роках, яка практично цілком виключила можливість розвитку карткового бізнесу.

Одними із перших стали приймати до оплати картки VISA банки Укрінбанк, Приватбанк, «Інко», «Аваль» (початок 1997 року).

Як свідчить статистика, найпоширенішими у банках України (не враховуючи спеціалізованих телефонних карток і проїзних у метро) є ідентифікаційні картки з магнітною смугою.

У березні 1997 року Національний Банк України зажадав від українських комерсантів обслуговуватися за картками тільки в українських банках.

В Україні є значний прошарок осіб, котрим банківські картки необхідні для використання за кордоном. Це дипломатичні працівники, представники державної влади, приватного бізнесу, великих громадських організацій, фондів та ін.

Студенти та молодь взагалі, котрі сьогодні не так уже рідко бувають за кордоном, є потенційними споживачами карткових проектів. Зникнення «інфляційного прибутку» та нерозв'язані проблеми із залученням нових клієнтів змусили банки звернутися до карткового бізнесу як до нового інструменту банківського маркетингу.

Спосіб участі в платіжній системі значно варіюється. Банки, що оперують незначними фінансовими ресурсами, звичайно, обирають роль агента з поширення карток іншого, більш значного банку-емітента. Також на агентських угодах з іншим

банком може бути побудовано й еквайрінг – тобто банк одержує комісію від банку-еквайєра за притягнення до розрахунків пластиковими картками торгових точок та підприємств сервісу.

Дуже поширена також операція видачі готівки за угодою з банком-еквайєром. Робота за агентським договором може стати першим кроком на шляху до власної карткової програми.

Наступний етап карткової програми – розв’язання питання про безпосередній вихід на розрахункові й авторизаційні мережі міжнародних систем або роботу з ними через посередника – процесинговий центр. Серед фірм-процесорів виділяється «ЕСР» (Іспанія), що обслуговує картки Eurocard / Mastercard. Так через ЕСР вже працюють Приватбанк. Користується популярністю латвійська фірма «Банк Сервіс», оскільки пропонує консультації російською мовою, дещо меншу вартість послуг, ніж західноєвропейські процесингові центри, а також комбіноване обслуговування за декількома міжнародними системами. Власний процесинг поки що не під силу більшості українських банків.

Щодо випуску карток найбільш активно працюють Приватбанк, «Аваль», Перший український міжнародний банк, Промінвестбанк, Укресімбанк. Обслуговування карток здійснюють головним чином Приватбанк, «Аваль», Укресімбанк. В обігу вітчизняної банківської системи на даний час знаходиться близько 500 тис. платіжних карток, до найбільших емітентів пластикових карток можна віднести такі банки, як ПАТ «Аваль», Приватбанк, ПАТ «Кредитпромбанк», ПУМБ та інші.

На цей час ситуація на українському ринку еквайрінгу міжнародних платіжних карток також істотно зміниться у зв’язку з придбанням Промінвестбанком, «Авалем», Приватбанком, а також Укресімбанком значного числа банкоматів та пост-терміналів.

У конкурентній боротьбі банки швидко знижують тарифи до мінімально можливих, і зараз тарифи з випуску й обслуговування карток істотно не відрізняються. Комісія за обслуговування торгових точок і підприємств сервісу коливається від 3 до 4 відсотків при різних умовах надання пост-терміналів та видатків терміналів. Спочатку всі банки орієнтувалися на випуск карток для використання за кордоном та на еквайрінг карток, емітованих іноземними банками. Одержання карток громадянами України в значних кількостях створило фактично повторну хвилю еквайрінгу, коли підприємства торгівлі та сервісу масово приймають картки, полюючи вже за внутрішнім споживачем. Це, в свою чергу, викликає додатковий попит на картки і т. д.

Банки України дуже швидко переконалися, що застосування пластикових карток як засобу платежу – річ вигідна. Масштабності ж у справі забезпечення платіжних процесів на основі карткових технологій в Україні можна досягти, лише збалансувавши інтереси всіх учасників розрахунків. Сутність цих інтересів полягає в тому, що держава зацікавлена у залученні до банківських установ коштів населення.

Таким чином, ринок пластикових карток в Україні можна вважати

перспективним і багатообіцяючим, якщо економічна ситуація в країні залишиться більш-менш стабільною або поліпшиться. Цілком можливе вибухове зростання кількості та грошового обсягу операцій за платіжними картками у найближчі 1,5-2 роки. Підтвердженням цього може служити приклад таких країн, як Чехія, Польща, Словенія, де споживач банківських послуг уже розглядає платіжну картку як звичайний інструмент доступу до свого рахунку в банку.

В сучасних умовах особливого значення набуває впровадження передових методів управління окремими видами банківських операцій, зокрема операцій, пов'язаних з безготівковими розрахунками на базі пластикових карток. Все більшого значення набуває наукова система обґрунтування управлінських рішень, яка базується на статистичній інформації. Актуальним є створення і використання автоматизованої бази даних на основі інформаційних систем окремих банків, асоціації банків, Держкомстату України, підприємств і установ контрагентів банків.

Висновки. Для прийняття рішень з використанням інструментів маркетингу про розробку нових послуг і про установку і зміну тарифів на послуги банку; про відкриття філіалів банкам необхідно прогнозувати результати своїх дій. Щоб підвищити ефективність карткового обслуговування, залучити додаткових клієнтів банк має вибрати наступні інструменти: зміну тарифів, рекламу чи розширити сітку філій.

Список використаних джерел

1. Білоус О.В. Зарубіжний досвід організації безготівкових розрахунків у країнах із розвинутою ринковою економікою. *Подільський науковий вісник*. 2018. №4. С. 14-17.
2. Бургіна Є. Сучасні технології у міжбанківських платіжних системах Туреччини та Південно-Африканської Республіки. *Вісник НБУ*. 2012. №11. С. 57-62.
3. Коцовська Р.Є., Ричаківська В.І. Операції комерційних банків. Львів, 2011. 516 с.
4. Кравець В.М. Перспективи здійснення безготівкових розрахунків в Україні. *Збірник наукових праць*. Том 3. 2016. С. 152-160.
5. Мірошніченко Т. СЕП НБУ: міжбанківські розрахунки у 2016 році. *Вісник НБУ*. 2017. №3. С. 55-56.
6. Швед В.В. Банківське регулювання та нагляд. Сутність та значення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія економічні науки*. 2015. №11. С. 124-128.
8. Швед В.В. Краудфандинг как новая модель экономики. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія економічні науки*. 2014. №7. С. 197-200.
7. Швед В.В., Омельченко О.В., Закладній О.А. Міжнародна інвестиційна діяльність. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». 2017. 224 с.